

1653.

1^a ^{ab} Conringius, Hermannus: De cive et civitate in genere
considerata 2 Exempl.

2^a ^{ab} Conringius, Hermannus: De republica in communi
2 Exempl.

3. Hahn, Henricus: De alienationibus. Rec. 1775-

4. Hahn, Henricus: De injuriis circa personam et vel
honorem.

5. Hahn, Henricus: Disputationum ad Cod. VII ex l. 1, 2, 3
et insert. authent. usque ad l. 14 de h. eccles. et de
reb. et priv. cas.

6. Hahn, Henricus: Disputationum ad Cont. VII ex l. 14 et
seqq., cum insertis et Auth. et finem de sacrosanctis ecclesiis
et de rebus et privilegiis earum.

6^a Hahn, Henricus: De mutuo universitatum

1654.

1^a ^{ab} Conringius, Hermannus: De republica antiqua vete-
rum Germanorum. 2 Exempl.

2. Felder, Johannis, a : De regimine civitatum et gentium, potissimum ratione prudentiae legislativae rinersor et simili.
3. Hahn, Henricus : De mutuis petitionibus et mutuis accusationibus
4. Hahn, Henricus : De legationibus, sive legatorum auctoritate, privilegiis
5. Hahn, Justus et Nucorius, Christianus Wilhelmus : De anticategoris
6. Wernerus, Georgius : De jure succedendi in rebus expeditoris et a tenentibus . . .
7. Wernerus, Georgius : De societate .
8. Wernerus, Georgius : De jure fatalitiorum . . .
9. Wernerus, Georgius : De restitutionibus in integrum

1. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

2. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

3. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

4. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

5. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

6. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

7. *Trichomanes* *viridulum* *Wulfen*
Trichomanes *viridulum* *Wulfen*

19
DISPUTATIO POLITICA *Pub. 2. num. 8.*
DE *1653 12°*
REPVBLICA IN *3*
COMMVNI

QVAM
IN ILLVSTRI IVLIA
FAVENTE SACROSANCTO NVMINE

P. Noe.
PRAESIDE
Amplissimo & Clarissimo
Viro

HERMANNO CONRINGIO
Phil. ac Medic. Doctore, Professore celeberrimo, S. R. = M. ^{us} Sueciae, Illustrissimique Ostfrisiae Comitis Consiliario aulico & Archiatro &c. Domino Praeceptore suo summe colendo.

Publice ventilandam exhibet
OTTO IOHAN Bon Osten genand Sackens
Nob. Suec.

Ad diem Septembris.

HELMESTADI,
Typis HENNINGI MULLERI Acad. Typ.
c1o 1o c1111.

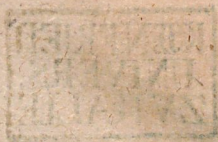
DISPUTATIO POLITICA
DE
REPUBLICA IN
COMMUNI

ANNO
IN ILLESTRATIONE
FAVENTE SACROSANCTO ROMANO

FRANCO
LUGDUNO BATAVO

HERMANNO CONRINGIO
Phil. ac Medic. Doctori, Professore celeberrimo, S. R. M. Ducis, Illustissimae Oeslingae
Comitum Palatinatus & Archiepiscopi & Do-

toris Universitatis Palatinae
OTTO JOHANNES DEINER

Typographus

HERBERT ADL.
Typef. Henniger Mulleri Acad. Typ.
1710

SERENISSIMÆ ET POTENTISSIMÆ
PRINCIPI AC DOMINÆ
DOMINÆ

CRISTINÆ
PIÆ, FELICI ET AVGVSTÆ
SVEONVM, GOTHORVM, VANDALORVMq;
REGINÆ

MAGNÆ FINNONIÆ PRINCIPI ESTONIÆ,
CARELIÆ, BREMÆ, VERDÆ, STETINI, PO-
MERANIÆ, CASSVBIÆ, ET VENEDIÆ
DVCI, PRINCIPI RVGIÆ, ET INGRIÆ,
VISMARIAEQVE DOMINÆ,
REGINÆ ET DOMINÆ MEÆ CLEMENTISSIMÆ

VT ET
SERENISSIMO ET CELSISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO

DN. CAROLOGUSTAVO
REGNORVM SVEONIÆ, GOTHIÆ, ET
VANDALIÆ ELECTO PRINCIPI HÆRE-
DITARIO, COMITI PALATINO AD RHENVM,
BAVARIÆ, IVLIÆ, CLIVIÆ, ET MONTIVM
DVCI, COMITI VELDENTIAE, SPANHEMIAE
MARCHIÆ ET RAVENBVRGI, DOMINO
IN RAVENSTEIN &c.

DOMINO MEO CLEMENTISSIMO
S. & O.

QUOD SERENISSIMAS V.V.R.R.
M. M. curarum mole, quas pro Reip.
salute dies noctesque indefesse susti-
nent, distentas juvenis ego & clientum hu-
millimus compellem, ne S. V. V. R. R. M. M. id
mihi vitio vertant, ea peto & obtestor ani-
mi subjectione, qua possum unquam ma-
ximâ. Multa enim & varia sunt, quæ hoc
quicquid est chartarum, non alijs deberi
evincunt. Quæ inter præcipuo loco memo-
randum illud, quod cum cæteris suas char-
tas offerentibus commune mihi est, admi-
rabilis & pènè incredibile ille favoris & be-
nevolentix ardor, quo S. S. V. V. R. R. M. M.
Musas earumque cultores à teneris profe-
cutæ sunt, & constanti animo quotidie pro-
sequuntur. Sed multo maxime audacio-
rem me reddunt innumera beneficia
quibus pater meus, à S. S. M. M. V. V. est
affectus. Nec enim illa patiuntur etiam hâc
ætate

ætate me immemorem aut ingratum isthæc
silere; sed protrudunt quasi in publicam con-
fessionem : nec permittunt sequi aliquid
expectare, etsi indicenter me gesserim, ausus
tam sacris dexteris levidentes chartas of-
ferre. Deum veneror, ut S.S.V.V.R.R.M.M.
prout capere ætatem immortalibus conve-
nientem diutissimè inter mortales agere per-
mittat.

S.S.rum V.V.rum R.R.rum M.M.rum

*Subiectissimus & humilimus
cliens*

OTTO IOHANN Von Osten
genand Sacken

A 3

DISPV-

DISPUTATIONIS POLITICÆ
DE
REP. IN COMMUNI
THESIS I.

Scientiæ aut prudentiæ civilis (quarum prima circa universalia, hæc etiam circa singularia versatur, attestante id Philoſorum principe *Arist.* cùm alijs in locis, tùm præcipuè *lib. 1. cap. 7. Metaphys. lib. 6. cap. 8. lib. 10. cap. ultimo Ethicor. Nicomach.*) licet solida cognitio in juvenem cadere non possit; quoniam aliqualis tamen scientiæ vel prudentiæ civilis usus eidem denegandus non sit, facilem se benevolus lector præbebit, si minutissima non quidem quæque sed maximè necessaria huic vel illi singulari Reip. enarravero.

II.

Ante autem, quam rem ipsam aggrediamur, omninò vocabulum Reip. ab æquivocatione liberandum est, & quomodo nos id hic, relictis alijs æquivocationibus, accipiamus, significandum.

III.

Accipimus ergo vocabulum Reip. pro integrâ civitate. Vbi consideranda, venient 1. forma quæ quasi anima est 2. materia seu multitudo hominum. Illam communiter Politici vocant formale civitatis, & Remp. propriè

proprie sic dictam; hanc materiale & strictè civitatem. Vtriusque autem consideratio ad exactam integræ civitatis cognitionem requiritur. Hinc primò nobis, agendum erit de nobiliore civitatis parte, nempe formâ seu animâ, tum de materiâ seu multitudine hominum, in quam forma tanquam anima ad obtinendum, quem sibi proponit multitudo hominum, finem introducitur.

IV.

Respublica quatenus est anima civitatis definitur ab Aristotele *lib. 3. cap. 4. Polit.* Quod sit civitatis ordo cum in alijs magistratibus, tum in eo maximè, qui omnium est princeps. Huic definitioni, cum & species Rerump. & discrimina Imperiorum indè fluant, meritò album nostrum calculum adjicimus.

V.

Ex eo enim, quod dicitur Remp. esse civitatis ordinem, omnemque ordinem tendere ad finem certum fit, sequitur quot sunt fines qui ordinem illum magistratum alium atque alium faciunt, tot quoque esse Rerump. species. Nec enim verum est quod nonnulli simpliciter affirmant, quemlibet alium finem Reip. aliam speciem efficere: utpotè quum multi fines inter se quidem sint diversi, interim ordinem civitatis sive magistratus & rationem atque vim non immutent. Ut alibi finis est idem & Resp. tamen sunt diversæ. Sic & Oligarchiæ alicui & tyrannidi & statui populari potest esse unus scopus. vasta dominatio, possunt etiam esse divitiæ: ipsæ tamen illæ Resp. formâ differunt. Fieri etiam potest ut Oligarchia tale quid non habeat propositum & tamen sit Oligarchia. Circa leges nonnullas, fateor, ab illis etiam alijs finibus oriri quandam differentiam, non autem circa Remp. ipsam, sive formam administrandæ civitatis. Quod cum-

cum primis notandum duximus in defensionem veteris & veræ doctrinæ. Nec tamen à solo fine diversæ oriuntur Rerump. formæ, sed simpliciter à diversâ ordinatione magistratuum & cum primis *τὴν κοινὴν* in quâlibet civitate.

VI.

Porrò diximus, Remp. esse ordinem, & quidem magistratuum; Omnis autem magistratus vis & auctoritas consistit in imperio, teste Aristotele *lib. 4. cap. 15. Pol.* hoc vero vel est in homines liberos, æquales & parentium cum primis gratia; vel in homines aut naturâ aut lege servos, adeoque primariò imperantis, secundariò vero parentium gratiâ.

VII.

Cum autem duo hæc imperiorum genera plurimum differant, non difficile quoque patet, primum illud civile magis esse quam posterius. Ratio est, quoniam illa hominum communio, ubi prius illud obtinet potiori jure civitatis & societatis alicujus nomen meretur, quam ubi obtinet fortè posterius, utpote cum inter herum & servos non intercedat proprie sic dicta societas. Vnde consequens est: primarij generis esse, & simpliciter quasi Rerumpublicarum nomen merentes, quæ commune bonum & quidem parentium maxime spectant: Secundi ordinis esse alteras illas, quas heriles dixeris. Hinc illas reſtas, has deflexas veteres sapientes appellaverunt. Quod tamen nequaquam ita accipiendum est, tanquam illæ solæ justæ, hæ omnes injustæ sint: id quod hodie nonnulli perperam docent: sed quod illæ rectè sese habeant ad modum verarum proprieque dictarum societatum, hæ non item. Quæ de re nonnulla disseruntur à D. Præside *l. de civili prudentiâ cap. 2. pag. 10. & 11. cum primis cap. 5. pag. 67. 68. & sequentibus.*

IIIX. Porrò

4

IX.

Porro imperium hoc civitatum, si simplex quidem illud fuerit, vel est penes unum, & appellatur Monarchia; vel penes plures aut penes omnes, & nominatur à quibusdam Polycratis.

IX.

Hiscæ ita præmissis, primo nobis agendum erit de Rebusp. optimis seu rectis, cum propter suam præstantiam id non solum mereantur, sed & ex earum cognitione aberrantium species facilius tractentur & cognoscantur.

X.

Prima & quidem rectarum Rerump. species vocatur REGNUM, quando unus imperium dirigit in commune parentium bonum. II. Vocatur Aristocratis, quando plures imperium dirigunt in commune parentium bonum. III. Nominatur *ναὶ ἰξοχρῆν* Resp. quando multitudo per vices imperio præest, & commune bonum quærit.

XI.

Cognitis nunc rectis, vitiosæ Resp. sese ultro ingerunt. Et quidem Regno opponitur Tyrannis, quæ est unius imperium ad bonum ejus, qui unus imperat, non vero ad id, quod communi conducit. Quæ Aristocratiæ contraria est, Oligarchia nominatur, & est imperium divitum in pauperum detrimentum. Quæ Politicæ opposita est, Democratiam vocant, quidam, minus tamen recte. Anarchiam, nonnulli Ochlocratiam, quæ est populi imperium pauperum commodum & divitum detrimentum spectans.

XII.

Hæc quasi summa sunt genera Rerump. Docet usus illas iterum varijs modis sese habere, atque in varias species dividi. Hinc Aristoteles etiam inspectis 255 rebusp.
B
alia

alia rerumpublicarum genera collegit. Et quidem Re-
gni primum genus vocat Laconicum, quod in rep. Spar-
tana id præcipue locum habuerit, ubi pacis tempore Re-
gum potestas fuit legibus circumscripta, & circa deos
maxime occupata, belli vero tempore in bellicis expedi-
tionibus jus vitæ & necis ipsis datum fuit. Tale Regnum
est vel Hæreditarium, vel Electivum. Secundum genus
vocat Barbaricum, quod apud alias gentes, quæ non e-
rant Græci, in usu esset, & sit imperium herile in subdi-
tos naturâ servos, volentes tamen, quia aliter salvi esse
non possunt, adeoque diversum à Tyrannide, quæ est in
homines liberos & nolentes, de qua suo loco. Tertium
est Æsymneticum, quod uni propter necessitatem immi-
nentem volentibus civibus, vel ad certam rem perpetuo
aut ad certum tempus defertur; quale erat imperium Di-
ctatorum Romanorum. Differt autem hoc Æsymneti-
cum à Barbarico Regno, quod Barbaricum sit in homi-
nes ingenij servilis, Æsymneticum vero in homines libe-
ros. Quartum HEROICVM, quod collatum est alicui
de populo pace vel bello bene merito, totique ejus po-
steritati. Hujus autem officium erat 1. Sacris 2. bello &
3. juri dicundo præ esse. Quintum est plenissimum ac po-
restatis maximæ, ubi unus omnium est dominus & civi-
tati præest, sicut paterfamilias domui suæ, appellaturque
πῶν βασιλικόν. Hæc 5. genera Aristoteles refert ad duo,
nempe Laconicum & *πῶν βασιλικόν*, cum inter duo hæc,
tanquam extrema reliqua interjacere videantur. Revera
autem *πῶν βασιλεία* demum ipsam simplicem regni natu-
ram obtinet, reliquæ ad alias species pertinent, & non
nisi *ὁμοτύπως* regna dici commerentur; quod & Aristoteli
est observatum.

XIII.

Quemadmodum *Aristoteles lib. 3. Cap. 10. & 11. Pol.* Regni species enarravit, ita quoque *lib. 4. Cap. 7. Pol.* quaedam Aristocratia species enarrat, quas ex quadam mixtione oriri ostendit, Aristocratia autem nomen ideo adhuc mereri, quod virtutis ratio in illis præcipue habeatur. Prima itaque Aristocratia species Aristoteli est, quando resp. spectat & ad divitias, & ad virtutem & ad populum; Secunda, quando & ad populum & ad virtutem. Tertia, quando Democratia cum oligarchia miscetur, ita tamen, ut Oligarchia præponderet. Piccartus ad d. 1. Aristotelis Aristocratia species recensens, Primam esse docet, in qua non virtutis modo sed & divitiarum habetur ratio; Secundam, ubi partim virtutis, partim libertatis ratio habetur; Tertiam, ubi virtuosus, populus & divites simul imperio præfunt.

XIV.

Præter optimam Politiam dantur quoque alia ejus species, & Prima quidem illa, quæ pro fine habet virtutem bellicam, hæc enim tota aliqua multitudo excellere potest, adeoque hic per vices imperare, ut *Aristoteles lib. 2. Cap. 5. Polit.* testatur. Secunda Politia species est cinctus Oligarchia & Democratia: ita tamen ut magis ad Democratiam accedat. Si enim potiores partes Oligarchia sibi vendicat, nascitur tertia illa Aristocratia species, de qua thesi antecedenti.

XV.

Verum dum hæc ita ex *Arist. lib. 4. Cap. 8. Polit.* statuimus, obicem nostræ mixtionis ex *Petro Gregorio Tholemano lib. 5. Cap. 1. de Rep.* *Bodinum lib. 2. cap. 1. de Rep.* figere molitur, quem removere *Piccartus ad lib. 4. Cap. 9. Pol. Aristotelis* conatur. Nos autem contra *Bodinum* ostendimus,

mixtionem Oligarchiæ & Democratiæ salutariter fieri
posse.

XVI.

Mixtio ergo Democratiæ & Oligarchiæ duplici modo fieri potest 1. si sumamus id ex Oligarchia, quod est in perniciem pauperum, & id ex Democratia, quod est in perniciem divitum; ex hac mixtione oritur Resp. aliqua, si modo Respublica adhuc dicenda, omnium deterrina, 2. Elegantissime ait *Aristot. Cap. 3. Rhet. ad Alexandrum, debent in popularibus principibus leges cohibere plebem, ne locupletiorum bonis insistant insipientibus, in paucorum vero principibus avertere illos, qui Remp. gerunt, & ab imbecillorum contumeliis & à calumniis, insimulationibusque in cives.* Vnde si sumamus id ex Oligarchia quod est in salutem divitum, & ex Democratia, quod est in salutem pauperum, adeoque ex legibus constituamus formam & divites & pauperes conservantem, fiet optima aliqua respublica, quam hodie multas resp. quæ Regibus, non *παισαυλικαῖς* sed legitimis subsunt, imitari animadvertes. Metu enim Regis ac legis & divites & pauperes, ne invicem adversi quid intentent, continentur. Sic ubi de majoribus rebus omne, de minoribus Principes, non populi, sed sua autoritate propria constituunt (quale quid obtinuit, teste *Tacito*, apud Germanicas gentes) fit quidam cinnus ex Democratia & paucorum statu, propendens tamen magis in popularem formam. Vbi de majoribus Principes propria autoritate, de minoribus consultant omnes, status item mixtus oritur propendens tamen magis in paucorum potentiam. Diximus *propria autoritate* si primores consultant fieri cinnum. Alter enim se habet, si id faciant autoritate populi, & tanquam magistratus: manet enim tunc forma popularis.

XVII.

XVII.

Quomodo autem & quot modis Oligarchia & Democratia misceri possint, declarat *Aristoteles lib. 4. cap. 9.* sumptis exemplis à tribus partibus Reip. Iudicijs, Senatu & Magistratu. Et 1. quidem Lex Oligarchica est; *Omnes divites, qui non inter fuerint iudicijs, multam solvent, pauperes vero impune aberunt.* Hac lege Oligarchica soli divites rerum potiuntur, cum cogantur iudicijs interesse propter multam; pauperes vero hac elati privilegium quasi præse ferentes & domi sua agentes, iudicia in divitum utilitatem & suum detrimentum negligunt. DEMOCRATIÆ Lex est; *Pauperes in iudicio comparentes magnas sportulas, divites nullas accipient, nec multam solvent.* Hac lege divites decipiuntur, & omnia in suum commodum agunt pauperes. Cæterum has leges si temperaveris hoc modo, ut tam pauperes quam divites iudicijs intersint, erit primus miscendi Oligarchiam & Democratiam modus. Quod fiet, si ex Democratica lege sumatur hoc, ut pauperibus iudicia frequentantibus sportulæ præbeantur; his enim cum angusta res familiaris sit domi, sine præmio iudicijs interesse & rem familiarem negligere haud possunt; ex Oligarchica lege hoc sumatur, ut divitibus multa, si absint, irrogetur.

XIX.

2. Oligarchia & Democratia misceri possunt, quando medium sumitur eorum, quæ ab utrisque constituuntur. v. gr. In Oligarchia lex est, *Omnis qui vult fieri particeps senatus, maximas divitias habeat;* hic excluduntur pauperes à Senatu. Democratia lex est, *Nulla habeatur ratio censuum, vel valde exiguorum, ita ut omnes ad senatum admittantur.* Horum duorum extremorum si sumatur medium, erit respectiva mixta ex Oligarchia & Democratia.

B 3

XIX. Ter-

XIX.

Tertium Oligarchiæ & Democratix cinnum ostendit Aristoteles in creatione magistratus. Circa hanc enim in Oligarchia talis lex lata est; *Omnes magistratus ELIGATUR habita ratione divitiarum.* In Democratia hæc lex est; *Omnes magistratus SORTE creentur, neglecta omni ratione divitiarum.* Hæc dux leges salutarem hanc legem extruere & sancire possunt; *Omnes magistratus Eligantur nulla habita ratione divitiarum.*

XX.

Hi autem cinni, quo arctius concinnati sunt, eo sunt stabiliores teste Arist. *lib. 4. cap. 12. Polit.* Unde ille Oligarchiæ & Democratix cinnus omnium optimus est, si primo non apparet, ad quam formam magis inclinet, sed ita sese habeat medio quasi loco, ut æqualiter, utrumque & neutrum in esse videatur; si secundo utraque reip. pars tam divites scil. quam pauperes, præsentis statu sunt contenti, non quidem ut cogantur esse contenti propter metum imperantis, sed quod nulla omnino civitatis pars aliam remp. velit, teste eodem Aristotele *lib. 4. Cap. 9. Polit.*

XXI.

Nunc pergimus ad species Tyrannidis. Ad quas refert Arist. *lib. 4. cap. 10. Polit.* Regnum etiam Barbaricum & Æslymaeticum, quia sunt imperia herilia in homines liberos; inter regna tamen propterea quoque recensentur, quia sunt legitima & in volentes. Tertium Tyrannidis genus est quod Regno absolute sic dicto opponitur, & definitur ab Aristotele *d. l.* quod sit imperium herile sine legibus in pares seu meliores, adeoque invidios, & quidem non parentium sed imperantis gratia.

XXII

ARISTOCRATIÆ simpliciter sic dictæ opponitur Oligarchia, in qua divites imperant vel cum legibus, vel sine. Illius Oligarchiæ prima species est, quando ijs committitur summa potestas, qui tantos habent census, ut pauperes excludant, imperent autem secundum leges. Secunda species est, quando eliguntur & eligunt illi, qui maximos census habent. Tertia species est, quando imperium est hereditarium, & filius patri succedit. Hæ tres autem Oligarchiæ species legibus adstrictæ sunt, adeoque meliores. Quarta species, quæ sine legibus est, tendens in commodum divitum & detrimentum pauperum. Eam vocat *Arist. lib. 4. cap. 5. durasiam*, & responderi Tyrannidi, Regno simpliciter sic dicto adversæ.

Quemadmodum vero Oligarchia alia est cum legibus, alia sine legibus; ita quoque Democratia. Prima ergo Democratia species & quidem cum legibus est, quando tam divites quam pauperes æqualiter admittuntur ad imperium, & imperant ex legibus; Democratia autem propterea dicitur, quia major pars est pauperum quam divitum, adeoque pauperum vota vincant divitum suffragia. Secunda est, quando magistratus exigui census habita ratione confertur, ut ita maxima pars civium ejus particeps fieri possit, imperet autem secundum tenorem legum. Tertia est, ubi omnes admittuntur, modo non propter privilegium vel ignominia maculam arceantur, imperium autem sit legibus limitatum. Quarta est, cum omnibus ad magistratum patet aditus, modo sint cives, lege tamen dominante. Hæc quatuor Democratia genera secundum leges administrantur, adeoque recedunt à Quinto illo Democratia genere, quod est omnia

maius pessimum, ubi sine legibus plebs quævis in divi-
tam detrimentum molitur. Quoniam vero plebs be-
stia pene instar affectibus ducitur, maximus hic assenta-
torum, quos Demagogos Græci appellavere, usus est.

XXIV.

Hiscæ ita positis liceret facile cuiquam de forma cu-
juslibet civitatis judicare, nisi saluberrimum monitum
summus Politicorum *Aristoteles lib. 4. cap. 5. Polit.* sugge-
reret; quod cum maxime ad omnis Reip. cognitionem
faciat, ut illud nos hic consideremus; necessum est. *Non
est autem, inquit ille, ignorandum, sæpe accidere, ut Respublica
ex legibus quidem non sit democratica, moribus vero & institutis
populariter geratur: Contra vero & apud alios, ut Resp. legibus
quidem sit magis popularis, institutis vero & moribus magis Oli-
garchica.* Hæc verba ut clara & perspicua ita diligenter
monent, non ex legibus fundamentalibus ipsam Remp.
semper cognosci posse, sed administrationem cum primis
attendendam esse, adeoque non temere Politicum affir-
mare posse: Hæc leges reperiuntur Monarchicæ aut O-
ligarchicæ, ergo hæc est Monarchia vel Oligarchia. Le-
ges scilicet sæpe rerum inanes tantum superfluit: reapse
autem respublica ipsa ab ijs plurimum dissentit. Quod
ipsum sæpe sit callido regentium consilio, si velint ceta-
ram in vulgus factam à sese reipublicæ mutationem. Vbi
obiter animadvertendum venit in Iohannem Bodinum.
qui *l. 2. cap. 2. de Rep.* iactas à sese primum observatum
discrimen inter statum Reipubl. & administrationem,
Qua in re invenit affectas nonnullos. At vero si status est
ipsa *res* & *res*, impossibile est, ut status diversus sit a-
ctu & re ipsa ab administratione. In volvit scilicet con-
tradictionem, ut loquuntur scholæ, in adjecto: formam
administrandi esse aliam, & aliam formam reipublicæ.
Reipfa

Reipſa dico hæc idem ſunt. Fatemur quidem jure interdum alium eſſe ſtatum reipublicæ quam eſt de factò. Actu ipſo tamen ſecundo non eſt ſtatuſ à forma regiminis diverſuſ.

XXV.

Haſtenuſ quaſi *ex tunc* varias rerump. formas deſcripſimus: dicendum nunc eſt nonnihil, quomodo potiſſimæ reip. partes, in quibus conſiſtit facultas omnis regendæ reipubl. ita poſſint aut debeant inſtitui, ut formæ huic aut illi convenient. Quod cum primis in rebus publ. ubi plures uno imperant accurate eſt advertendum. Sunt autem omniſ reip. partes ejuſmodi tres. PRIMA eſt ea quæ de Rep. conſultat & dicitur Senatuſ. SECUNDA Magiſtratuſ. TERTIA Iudicia. Hiſce enim bene affectis temp. bene affectam eſſe, & ex differentia harum inter ſe, Reſp. quoq; differre inter ſe neceſſum eſſe, recte ait *Ariſtoteles lib. 4. Cap. 14. Polit.* vel enim ab uno tanquam primo & ſummo immediate hæ partes tres dependent & ſic meretur nomen Monarchiæ; vel à paucis vel omnibus & ſic erit Polycratiæ; vel hæ ſpecies ſeparantur quaſi, ut uni competat magiſtratuſ, & ſic reſpectu hujus ſit Monarchia: paucis iudicia, & horum reſpectu ſit Ariſtocratiæ, vel Oligarchiæ: omnes vero deliberent de ijs, de quibus Senatuſ deliberare ſolet, adeoque hujus reſpectu ſit Democratiæ vel Politiæ.

XXVI.

Harum autem partium potiſſima & Princeps eſt illa Reip. pars, quæ nominatur SENATUſ, & conſultat de rebus ad totiuſ reip. finem ducentibus. Deliberat autem Senatuſ *Primo* DE PACE ET BELLO & quidem eo accuratius, quo certius eſt, circa hæc duo totiuſ reipublicæ cardinem verti. Quomodo enim finem, quem reſp. ſibi propoſuit, obtinebit, ſi omni tempore metuere neceſſe habet,

C

bet,

bet, ne in servitutum trahatur, vel ne quid hostis machinetur, quo bona diripiat, ac nos & nostram Remp. evertat. Unde apparet, quantum sit bonum securitas, & quam ingens malum metus. Hujus vero causa est bellum externum, illius aurea innumeris triumphis potior pax. Cum bellum itaque & pax ipsam reip. summam attingant, facile apparet de bello & pace consultationem inter præcipuas esse, nec committendam nisi ijs, penes quos est Reip. τὸ κρείστων. Hinc Plato lib. 10. de ll. capital esse voluit, si quis sine publico scitu (id est penes quem est τὸ κρείστων) bellum vel pacem fecerit. In deliberationem senatus veniunt *Secundò* SOCIETATES seu FÆDERA. Diximus enim jam maximum Reipublicæ bonum esse securitatem, ad hanc autem ruendam cum nos minus sufficientes esse animadvertimus, fædera, & societates quærimus & inimus. Hinc quibus cum fædera ineunda & quomodo, diligenter circumspiciendum ipsimet summæ potestati, utpote cum hæc curatio sit momenti maximi. Non enim eadem est ratio fæderum, & sæpenumero ipsa illa fædera Reipublicam potius pessum dant, quam ut illi profint. Quod cum primis merendum est in fæderibus, quæ ineuntur cum potentioribus: ceu historix omnis ævi & usus hodiernus quemvis probe docuerint. Consultationi Senatus *Tertiò* subjacent LEGES, eaque plurimi generis: prout negotia civitatis sunt plurima. Quæ interindubiè sunt potissima illæ, quæ circa virtutes & vitia versantur. Præter illas vero complures aliæ. Quarum, omnium cura merito summæ potestati competit, utpote cum per illas & salus populi & tota reip. forma etsi non proxime semper, remote tamen dependeat. Similiter *Quarto* etiam de morte, exilio bonisque publicandis civium consultatio ad summam pertinet potestatem: cum in hisce civis cujusque summa
salus

salus consistat. Nec enim talis consultatio de te levi est, sed omnino una maximarum. Ad hoc *Quinto* interest cuiuslibet civitatis, ut magistratus rationem teneantur reddere, si res exigat. Non possunt autem rep. salva illæ reddi nisi summo senatui, aut summæ potestati. Hæc sunt illa, quæ Arist. *lib. 4. Cap. 14. Polit.* in consultationem senatus venire receaser. Piccartus ad *d. l. Aristorelis* addit *Primo* consultationem de Religione, quã sane ipse Arist. *lib. 7. Cap. 8. Polit.* cunctis præferendam dicit, cum nihil æque valeat ad moderandas stabiliendasque resp. & ad religandum hominum animos semper, ut ait Tacitus *1. Anal.* ad superstitionem mobiles, quam religio, sicut hoc dictum *Cromeri ex lib. 2. histor. Polon.* depromptum multis probat & declarat Arnisæus *lib. 2. Cap. 4. doctrina Polit.* cæterum, merito hanc referas consultationem ad illam, quæ de legibus est. Religio enim sancitur per leges sacras. Addit *Secundo* Piccartus vectigalium & tributorum impositionem. Et vero ipse Aristoteles *lib. 7. Cap. 8. Polit.* pecuniarum quandam copiam ad usus & civiles & militares desiderari dicit: hæc vero sæpenumero petenda est ex tributis & vectigalibus. Cum tamen ea copia parari etiam aliunde possit, forte rectius dixeris simpliciter, curam parandæ pecuniæ publicæ ad consultationem senatus pertinere: cujus pars sit, consultatio de vectigalibus & tributis. Et sane quemadmodum patris familias in domo, ita summæ potestatis est, providere in civitate ne pecunia ad usum publicum desit. Addit porro Piccartus *tertio* & consultationem de importandis & exportandis nec immerito fortassis, utpote cum reipublicæ cum primis intersit hæc consultatio. Enim vero cum omnis terra non ferat omnia, multis autem indigeat Civitas, & aliunde sibi afferri desideret, non solum necessaria, sed sæpius etiam superflua, & ad luxum facien-

cientia, utique senatus est deliberare de exportandis & importandis, ne ea cives captandi majoris lucri spe exportent, quibus ipsa civitas eget, vel importent, quæ eorum felicitatem & finem evertunt, vel difficillius obrinere faciunt. Sic *Cæsar lib. 1. de bello Gall.* Belgas fortissimos, *lib. 2. de bello Gall.* Nervios & *lib. 6.* in universum omnes Germanos Transrhenanos à magna virtute commendat, quod apud illos raro, apud hos nunquam mercatores comæent, & nil vini, reliquarumque rerum, ad luxuriam pertinentium, inferri patiantur, cum his rebus relanguescere animos, eorumque remitti virtutem observassent. Atque hæc sunt potissima publicarum deliberationum argumenta.

XXVII.

SECUNDA REIP. Pars est Magistratus, quem hoc loco cum *Arist. lib. 4. Cap. 15. Polit.* definimus, quod sit jus habens de quibusdam & deliberandi, & judicandi & imperandi, maxime autem imperandi, cum hoc potissimum magistratus sit. In hac reip. parte considerandum, 1. quot sint numero magistratus. 2. quarum rerum habeant potestatem, 3. an sint hereditarij an vero eligantur, & quidem 1. ex quibus 2. à quibus, 3. quomodo eligantur, & si electione creentur, an eorum imperium sit perpetuum, ut non nisi morte finiatur, an vero ad certum tempus limitatum. Si hoc, videndum, an idem magistratus unisemel tantum, in tota vita, an bis vel sæpius conferatur. Ex horum enim variatione ipsam temp. variare, experientia testis est.

XXIIX.

TERTIAM REIP. Partem absolvunt judicia, quæ sunt: *Aristoreli lib. 5. Cap. 6. Eth. Nicom. & lib. 1. Cap. 2. Pol. Juris & Injuriz dijudicationes.* Cum enim perique in suis rebus

rebus cæcutiant, affectibus ducti, adeoque verum & falsum videre nequeant, *Arist. lib. 3. Cap. 6. Polit. lib. 4. Cap. 1. Ethic. Nicom.* eligendus est aliquis, qui omni affectu carens id, quod veritati consentaneum est, enunciet, qualis est iudex. Vnde maximo honore Philosophus *lib. 1. Cap. 2. Polit.* cum dignum iudicat, qui primus civitates, & cum his iudicia introduxit, cum olim homines armis, prout hodie adhuc inter diversas resp. fit, ob defectum iudiciorum, quod sibi deesse arbitrarentur, petierint. Circa hanc reip. partem quoque considerandum I. Ex quibus Iudices sumantur, II. De quibus iudicare debeant. Recenset autem Aristot. *lib. 4. Cap. ultimo Polit.* octo Iudiciorum genera. Primum genus est reperundarum, quando rationes repossuntur ab ijs, qui corrupti pecunia officijs suis defuere. Secundum est peculatus, si quis publicorum bonorum quid furatus sit. Tertium est de statu reip. quando quis contra remp. adversi quid molitur, ut sunt crimen læsæ Majestatis, ambitus, proditio Patriæ. Quartum est iudicium mulctæ iniquæ magistratus à privatis extortæ. Quintum Contractuum privatorum, & quidem magnorum, ut nuptiarum, tutelæ, emptionum &c. Sextum de homicidijs, quæ fiunt vel cum, vel sine prozresi. Septimum de peregrinorum rebus. Sic apud Romanos erat præter Prætorem Civilem, qui civibus, Prætor peregrinus qui peregrinis, non ex jure gentium, ut nonnulli perperam affirmant, sed Romano peregrinis jus dicebat, alio quidem atque alio in multis tamen cum communi civium jure eodem (unde ex. gr. prohibita erat illis testamenti factio, & aditio hereditatis, quod lege gentium utique non est vetitum) quale jus Germanis hodie dicitur *Gastrecht*. Octavum de parvis contractibus. Ex his quinque priora tanquam magis publica & civilia iudicia varias Re rump. spe-

cles constituunt. III. Quomodo constituantur Iudices
an Electione an vero sorte?

XXXIX.

Hisce nunc explicatis jam paucis addemus quomodo
I. respectu Senatus, Resp. variare possit. Potestas autem
eorum, de quibus Senatus deliberare solet, vel est penes
unum, & sic resp. respectu Senatus erit Monarchica: vel
est penes plures, & quidem aut virtuosos, & sic erit Ari-
stocratica: aut divites, & erit Oligarchica? vel est penes o-
mnes, ut omnes & quidem virtuosos, aut pauperes delibe-
rent, & sic gaudebit nomine status popularis respectu hu-
jus reip. partis, quæ est Senatus.

XXX.

Varietatem Magistratus ipsius Reip. variationem
quoque introducere perspicuum erit, si quæ hætenus de
magistratu dixerimus, ad praxin applicemus. Si enim unus
imperat, erit Monarchica respectu Magistratus; & si o-
mnium rerum absolutam habeat potestatem & quidem
perpetuam, erit Regnum *παρασκληνδν* vel Tyrannis; si li-
mitatam ratione loci, temporis, rei una reliquarum spe-
cierum Regni vel Tyrannidis orietur. Ita se quoque res
habet cum reliquis Rerump. speciebus, quas ne nimium
prolixi simus, cū ex his constare arbitremur, recensere su-
persedemus. Ostendemus autē tantum, quomodo respectu
potestatis magistratum creandi respub. variare possit. Di-
ximus autem th. xxvii. in creatione magistratum con-
sideranda esse 1. qui eligant 2. ex quibus. 3. quomodo:
Vnde si omnes eligantur ex omnibus, liberis, & pauperi-
bus, ita ut omnes præsent singulis, singuli vero vicissim o-
mnibus, sapit hoc Democraticum quid; ut patet ex notis
Democratix ab Aristotele cum alibi passim, *tum lib. 6. Cap.*
2. Polit. recensitis, Si vero quidam virtuosos eligant ex omni-

nni-

mnibus, virtuosis tamen, est respectu Magistratus, Aristocratia. Ex his exemplis, quomodo reliquæ species respectu Magistratus se habeant investigandum erit.

XXXI.

Ratione Iudiciorum Resp. variat. Si enim paucis, & quidem virtuosis, iustis committantur judicia est horum intuitu resp. Aristocratica; si omnibus, & quidem de omnibus judicare licet est popularis, vel porro omnes judicant de quibusdam, ut pace & bello, de alijs alij, aut unus, erit mixta.

XXXII.

His ita positis respectu harum Reip. partium Remp. varie institui posse, ut ex tribus his mixta oriatur resp. evidenter apparet. Potest enim quoad Magistratum esse Monarchica, quoad judicia Aristocratica, quoad Senatū vero popularis: Pro quasi vivo exemplo patria mea dulcissima inclutum Regnum Sueciæ est. Ibi enim Serenissima Regina Domina mea Clementissima magistratum gerens, Regnum; Quatuor illa suprema judicia Stockholmæ, Iönceopiæ, Aboæ, & Dorpati, ad quæ ab inferioribus judicijs in provincijs & urbibus extrema est provocatio secundum Clar. Dn. Loccenium *lib. 2. Cap. 8. Antiquit. Sueo-Gorb.* Aristocratiam; Comitiam vero Senatū, adeoque statum popularem, teste eodem Clar. Dn. Loccenio *lib. 2. Cap. 11. Antiquit. Sueo-Gorb.* representant.

XXXIII.

His addendæ essent virtutes Imperantium & parentium, nisi varias esse Rerump. formas & fines ostenderimus, adeoque illas pro fine cujuslibet Reip. esse diversas apparet. Adeo, ut Aristoteles evidenter probet *lib. 3. Cap. 3. Pol.* posse aliquem esse civem bonum, licet non sit vir bonus; **Civem autem bonum vocat eum, qui omnes actiones, suas**

suas dirigit ad civitatis salutem, & finem. De quo cum multa hæcenus dixerimus, & in altera nostræ disputationis parte plura dicenda occurrant, operæ pretium haud erit, quænam virtutes cujuslibet formæ civibus conveniant, cum ex fine cognosci possint, operosa hic & quidem ad nauseam commemorare.

XXXIV.

IAM accingimus nos ad alteram reip. partem, quam materiale & stricte Civitatem vocavimus. Definitionem autem hujus *ex lib. 1. Cap. 1. 2. lib. 2. Cap. 1. lib. 3. Cap. 1. lib. 7. Cap. 8. Polit.* Aristotelis extruimus talem: quod materiale Civitatis, & quidem ejus, quæ proprie, non vero per accidens, civilis est societas, nil aliud sit, quam multitudo hominum, qui boni civilis consequendi, vel mali evitandi gratia in unum quasi corpus coeunt, & totum quoddam constituunt. Hoc materiale differt à formali, de quo hæcenus nobis sermo fuit. Diximus enim civitatem materialiter acceptam esse boni civilis consequendi, vel mali evitandi gratia. Hoc bonum autem consequimur, vel malum evitamus per formale, quod est ipsa Resp.

XXXV.

Porro definivimus Civitatem per multitudinem hominum. Hinc inquirendum, quinam sint illi qui multitudinem talem constituent. Quod ut eo expeditius fiat, considerabimus cum *Arist. lib. 1. Polit.* tres societates simplices, ut Conjugalem, Paternam, & herilem; cum ex earum conjunctione oriantur domus & vicinitates; quæ ubi frequentes, quantum earum opus est, ad victum sibi, pro eo qui nunc passim est inter homines rerum statu, sufficientem in unum coeunt, efficiunt Civitatem. Prout post Aristotelem *lib. 1. Cap. 1. Polit.* elegantissimis verbis Cicerone *lib. 1. Offic.* describit. Cujus verba cum haud parum ad nostram

nostram sententiam faciant, hic adduxisse minime pige-
 bis. Nam ait, cum sit hoc natura commune animantium, ut ha-
 beant libidinem procreandi, prima societas in ipso est conjugio,
 proxima in liberis, deinde una domus, cui sunt omnia communia.
 Id autem est principium urbis, & quasi seminarium reip. sequun-
 tur fratrum conjunctiones, post consobrinorum, sobrinorumque, qui
 cum una domo jam capi non possunt, in alias domos quasi in colo-
 nias exeunt. Sequuntur connubia & affinitates, ex quibus etiam
 plures propinqui. Quæ procreatio & soboles origo & rerump.
 Hæc Cicero,

XXXVI.

Est autem Societas Conjugalis maris & feminae ad
 procreationem sobolis & educationem conjunctio. Li-
 cet autem homines plerumque ipsa natura ad hanc socie-
 tatem ducantur, testibus Cicer. lib. 1. Offic. & Aristotele
 lib. 1. Cap. 1. Politic. adeoque jure optimo cum Ro-
 manis nota. Censoria, nullo eximie virtutis studio, aut
 corporis labe, ab hac societate abhorrentibus esset inu-
 rrenda Val. Max. lib. 2. Cap. 9. tamen cum hæc societas non
 tantum pertineat ad explendum munus naturæ, sed & uti-
 litatem civilem publicam, merito hujus societatis cura
 à legislatoribus habita & habenda est. Quanquam vero
 consideratio societatis conjugalis quatenus illa ad civita-
 tem pertinet, ad formalem partem Civitatis faciat, prout
 ad Aristotele optime est observatum, qui hæc demum se-
 ptimo & octavo Politicorum exsequitur, cum illud quod
 proprie materiale est libro primo pertractet: obiter tamē
 etiam hic de illis institutis civilibus aliquid inserere, nobis
 fortasse licebit. Igitur Arist. lib. 7. Cap. 16. Polit. decentem
 ætatem, tam in mare quam femina requirit, principio pe-
 tito à communi omnium societatum vinculo, quod est
 amicitia lib. 8. Ethic. Nicom. quæ dissolvitur, si pari ætate

D mas

mas & femina hanc societatem conjugalem ineant, cum vir generet ad annum 70, femina 50. Quoad amicitiam ergo inter conjuges fovendam mas & femina 20 annis circiter distare debent, quo simul generare desinant. Alias cum vir generare, mulier vero non possit, vel contra, animi conjugum alienantur & seditiones moventur, pestes societatum. Præterea si adolescentuli ineant hanc societatem, primum finem societatis non obtinebunt, multo minus secundum. Præoccupata enim venere adolescentulorum corpora enervantur, & ad omnia inutilia redduntur: Puellarum plurimæ in partu moriuntur. Sicut Trecentijs accidisse Arist. *d. l.* commemorat. Et licet quid procreetur, tamen ut in alijs animantibus factus novellorum imperfecti, & feminei, exiguaque forma sunt, ita & in hominibus. Vnde Tacitus *l. de moribus Germanorum* proceritatis Germanorum causam hanc etiam esse, scribit, quod sera sit apud eos juvenum venus. Intemperantiam quoque summam ejusmodi conjunctiones arguunt. Si vero primum finem talia conjugia assequi nequeant, qui est procreatio sobolis, quomodo obtinebunt secundum, qui est educatio? Non enim maris & feminae conjunctio, qualis hominum est propria, in id instituta est, ut vita propageretur, sed ut bene etiam degatur. Arist. *lib. 1. Cap. 3. Oecono.* Quomodo autem liberi pariterum dictis obsequentes erunt, cum ut Aristoteles *lib. 1. Cap. 8. Pol.* recte dicit, id quod genuit imperat ex amicitia & ex ætate grandiore, liberi contra videant se non longe à parentum suorum ætate distare, sed esse ferme ijs æquales. Spretis itaque adolescentulorum conjunctionibus, minime tamen laudandæ venient Senum: Cum quod procreant, imbecillum quoque & ineptum, & quantumvis sit perfectissimum quod procreatur, ante tamen ad plures, quam
idedu

h

id educare possint, abire coguntur, & sic civitatem im-
 plent orphanis. Ex his apparet, quid sentiendum sit de
 senum & juvenum conjunctionibus, ut recte Solon robu-
 stum juvenem in sinu divitis vetula pinguescentem extra-
 xerit & in thorum puella introduxerit, quo civitatis robur
 augetur secundum Plutarch. *in Solone* Præter aetatem con-
 sideranda quoque veniunt maris & fæminæ officia & mo-
 res. Marem iraque decet, cum secundum Aristotelem
lib. 1. Cap. 8. Polit. ad imperandum sit aptior, nihil inter-
 mittere eorum, quæ ad bene instituendam uxorem perti-
 nent, ut quam optima sit disciplina domestica, & ex præ-
 stantissima conjuge liberi procreentur, quod Aristoteles
lib. 1. Cap. ult. Oecon. exemplo ab agricultura deducto illu-
 strat. Conjugio enim solo fit, ut homines conditionis
 mortalis successione perpetua immortalitatem perpetu-
 am consequantur, & huc vota omnium parentum ten-
 dunt. Probam autem Matrem familias omnium, quæ in
 domo inferuntur, dominam esse, eorumque curam su-
 scipere certis quibusdam legibus convenit: & cogitare
 quoque, neque corporis nitorem & vestitus pulchritudi-
 nem, neque formam, neque multiplex aurum tantopere
 commendare eam, quantopere modestia in rebus omni-
 bus, & studium vitæ honestæ ac pudicæ. Imo nihil huic
 societati est convenientius, quam concordia inter uxo-
 rem & virum, ut & consentiens voluntas in domestica
 consuetudine, teste Aristotele *lib. 1. Cap. ult. Oecon.* quod
 fiet, si suis cuique honor habeatur, & uxor æquo animo
 mariti mores, modo non insit turpitudine aut indignitas,
 ferat. Hæc modo uterque officio suo fungetur, & vir quæ-
 ret, mulier conservabit. Aristoteles *lib. 3. Cap. 3. Polit.*

XXXVII.

Ex hac Conjugali profluit alia quædam Societas, quæ

sup

D 2

â pa

à patre, tanquam præstantiori hujus societatis parte dicitur Paterna; Vxori enim patet civiliter, liberis regali-ter imperat. Aristoteles *lib. 1. Cap. ult. Polit.* Nam cum finis societatis conjugalit sit procreatio & educatio sobolis; Instituta debito modo societate conjugali liberi nascuntur, quasi pabulum senectutis, & parentum amborum præsidium atque tutela. Hi à parentibus recte educati & bonis moribus pietateque instituti probi evadunt. *Vt enim, ait Aristoteles lib. 1. Cap. 2. Polit. ex animantibus homo quum perfectus est optimus: ita lege & judicio remotus omnium deterrimus est. Nam injustitia armis instructa maxime est malefica; homo autem cum armis nascitur, prudentia & virtute; quibus in contrariam partem uti maxime licet. Quare impurissimus, & immanissimus est absq. virtute, & in Venere, ciboq. nequissimus.* Probi autem fiunt secundum Aristotelem *lib. 7. Cap. 13. Polit.* tribus modis 1. Natura, 2. moribus, 3. ratione. Quo ergo ratio & mores bene sint affecti corpus à teneris curandum est, adeo ut etiam mulierum uterum gerentium curam Aristoteles *lib. 7. Cap. 16. Polit.* haberi velit, quo neque desidia torpeant, nec cibo utantur tenuiore; mentem autem contra quam corpus tranquillam, securamque gerant. Quemadmodum enim, quæ ex terra gignuntur, sic fetus ex prægnante matre bona malaque contrahere, editis autem infantibus lactis copiosum cibum esse convenientissimum, vinum autem, quod epilepsiam causetur, noxium Aristoteles *lib. 7. Cap. 17. Polit.* asserit. Puerorum porro fletus non omnino esse prohibendos. Idque propterea quod ijs corpus quadamtenus exerceatur: assuefacienda quoque esse ab ineunte ætate corpora rigoribus, & exercitationibus modicis; maxime autem abstinendos pueros à severorum consuetudine, quum teneræ ætatis animi cerei sint & in vitium faciles flexij; ludis quoque

h

que eosdem exercendos, non illiberalibus tamen, nec liberos, nec dissolutis, sed ijs, quæ maximam partem imitationes sunt earum rerum, quæ serio postea erunt obedienda. Hæc ita primò septennio vult Aristoteles agenda. Quomodo reliquum ætatis instituendum sit docuit idem indubie; sed omnis illa, ut & potior pars opetis Politici de optima republica plane interiit. Observandum enim & Aristotele illic loci non simpliciter agere de re domestica qualis illa habere sese debeat pro variò statu republicæ, sed demum qualis esse debeat in republ. optima. Et vero accurate à quovis prudente magistratu definiendum legibus est etiam hoc omne. Ut enim recte Aristoteles quoque *lib. 1. Cap. ult. Polit. differit, omnis domus pars est Civitatis, hi autem, (scilicet liberi & uxores) domus, partis autem virtutem ad totius virtutem spectare oportet; necessario ergo in civitate intuentes instituere debent & liberos & uxores, si quid intere. Et adhuc, ut civitas sit bona, liberos quoque esse bonos & uxores bonas. Interesse autem necesse est. Nam famina quidem pars dimidia sunt liberorum capitum: Ex liberis autem participes civitatis oriuntur.* Vnde educatio liberorum pro varijs rerump. differentijs varie fieri solet, & debet; sic populares mores popularem, optimi optimam rempublicam constituunt ut ait idem Aristoteles *lib. 8. Cap. 1. Polit.*

XXXIIX.

Cum vero fieri non possit hominem eundem diversis in locis uno eodemque tempore negotia sua peragere, & multa patrifamilias peragenda incumbant, cum multis secundum Aristotelem *lib. 7. cap. 8.* indigeat, sint etiam nonnulla negotia, quæ sordida & patremfamil. tanquam illiberalia non deceant, testante id eodem Philosopho *lib. 8. cap. 2. Polit. & lib. 1. cap. 4. Polit.* (ubi duorum generum munera facit, alia honestiora, alia vero magis necessaria,

adeoque herum hero servum qui servo priorem dicit) hinc *lib. 1. cap. 5. Oecon.* accuratissimus noster Philosophus duo genera servorum constituit, Procuratores & operarios. Illi propius ad patrisfam. personam accedunt & liberaliora tractant. Quare idem Aristoteles *lib. 1. cap. 4. Polit.* quibus inquit, non vacat sibi ipsis hanc molestiam afferre, Curator hunc honorem accipit, illi vero (scilicet Patrisfam.) vel capessunt remp. vel philosophantur; Operarijs vero magis servilia & sordida expedienda incumbunt. Vnde non eodem modo tractandi sunt operarij & procuratores; Illis enim pro mercede cibum suppeditare sufficit, opere vero & animadversione minime neglectis. Si enim cibus superpetat sine opete & animadversione petulantia oritur: inter opera vero & animadversionem cibum non habere, injustum & violentum est, frangitque vires. His vero tanquam libero homine magis digna tractantibus non nihil honoris tribuendum est, & pro meritis eorum cibus, vestes, ocium, animadversiones remittendæ & addendæ. Hec omnia Aristoteles, de servis h. e. de mancipijs differit. Quæ paucis mutatis locum etiam habent de ministerijs liberarum personarum. Reperiuntur vero homines adeo hebetis ingenij, ut sibi de necessarijs ad vitam prospicere, adeoque salvi esse nequeant, nisi serviant. Hos si servili sint conditione manumittere nil aliud est, quam civitatem mendicis implere. Id quod eventus monstravit olim tempore Constantini M. cum Pontifices Ecclesiarum alijsque pij Christiani manumittendis servis certarent, (sicut de Paulino Nolæ Episcopo historiæ Africanæ memorant, quod corporis sui pretium liberandis servis impenderit) tanta oborta fuit mendicorum, quique ex proprio prudentia se nutrire nesciebant, multitudo ut rogatione Pontificum, Xenopochia, Nosocomia, & id genus alia

alia hospitalia coacti fuerint Imperatores adificare ;
quo mendicis regiones levarent, ut scribit Arniseus
lib. 1. cap. 4. doctrin. Polis. Præter hos autem natura servos
(de quibus ut & sequentibus Aristoteles *lib. 1. cap. 3. 4. &*
ult. Polis. multa disputat) dantur alij adhuc, qui licet sint
satis prudentes, ob necessitatem tamen, vel bello capti,
vel egestate pressi, qui cum sæpius præter sua merita homi-
nes conflctantur, servire coguntur.

XXXIX.

Ex Tribus his societatibus oritur domus. Cum vero
dictum sit, societatem conjugalem esse procreationis
causa, & liberi iterum gignant liberos, fit tamen ut una
domo contineri nequeant; eoque quasi colonias ducen-
tes domo parentum excedunt, & proprias domus consti-
tuant, unde oriuntur vicinitates, ex

Natorum natæ, & qui nascuntur ab illis.

Plurimæ autem vicinitates societatem omnium perfectis-
simam, secundum Aristotelem *lib. 1. cap. 2. Politic.* hoc est
civitatem demum constituunt.

XL.

Civitatem autem omnem esse boni alicuius causa di-
ximus, secundum Aristotelem vero cum alibi *tum lib. 7.*
cap. 1. Polit. tria bonorum genera sunt, 1. animi, 2. cor-
poris, 3. fortunæ. Hinc manifestum est, inquirenti in rem-
publ. horum bonorum cognitionem minime esse negli-
gendam. Bona autem animi quod attinet, sunt ea talia,
quæ pro ingenijs populorum & rerump. formis remitti &
extendi possunt. Si enim servilia ingenia, & natura servos
perfectissima virtute & bonis animi quæ ab Aristotele in
Ethicis describuntur, imbuere velis, & optimam temp.
introducere, operam & oleum perdes. Vnde licet in ci-
vibus multis non reperias virtutes intellectuales & mora-
les,

les, quantulumcunque tamen virtutis civibus inesse debe-
re ad finem reip. obtinendum Aristoteles *lib. 7. Cap. 1. Polit.*
declarat. Quomodo enim civitas beata esse poterit, si tan-
ta timiditas animis civium insit, ut muscas prætervolan-
tes metuant, nullaque re temperent etiam nequissima: si
vel cupiant edere vel bibere, & qui ob quadrantem carissi-
mos amicos interimant, itemque & mente sint affecti at-
que stulti? Quapropter Aristoteles *lib. 3. cap. 3. Polit.* ad mi-
nimum opinionem bonam parendi virtutem civium esse
vult, cum Imperantis sit ipsa prudentia; cujusest præscri-
bere quæ faciunt ad finem civitatis feliciter obtinendum.

XLI.

Bona corporis quoque haud negligenda esse hortatur
Aristoteles *lib. 10. cap. 8. Ethic. Nicom. & docet lib. 7. cap. 16.*
lib. 5. cap. 3. Polit. præter literas & artem pictoriam, quibus
pueros erudiri vult, etiam Palæstram & Musicam requiri,
quod illa corpus exerceat, & sanum conservet, hæc ani-
mum & corpus laboribus enervata recreet & refocillet.
Hinc cum Augustus, teste Suetonio *in Augusto* omnes pe-
regrinos urbe ejiceret, solos medicos sanitatis & præcep-
tores virtutis promotores reservavit, cum absque his
nulla resp. salva esse possit. Quod agnoscetes Argivi,
(teste Herodot. *lib. 9.*) Melampo Medico insigni, ut mu-
lieres ab infania liberaret, regnum tradiderunt, ridicule ta-
men: cum exquisitissima etiam medendi peritia, pruden-
tiam gerendæ reipubl. non arguat, aut etiam semper ha-
beat comitem: & tamen prudentia illa unice sit ad rem-
publ. administrandam opus. Sed de his infra, ubi de
commodo situ Urbis sumus dicturi, plura adferenda e-
runt.

XLII.

Cum vero omnis Civitas sit multitudo non quævis,
sed

fed cui copia fuppetit ad vitam degendam, adeoque nulla civitas poffit fubfiftere fine rebus ad vitam neceffarijs, hinc inquirendum, quibusnam rebus indigentiam fuam cives expleant. Quod fiet, fi cum Aristotele *lib. 2. Cap. 5. Polit.* modos acquirendi naturales & artificiales confideraverimus, his enim cognitis, facile poterimus perfpicere, quibusnam modis acquirendi civitas magis fufientetur. Naturales autem, acquirendi vitæ instrumenta, modi funt, Agricultura, Pecuaria, Captura, Pifcatura, Venatio &c. Dicuntur autem hi modi propterea naturales, quod quemadmodum natura omnibus animalibus fuum cibum fuppeditat, ita etiam hominibus non fuit noverca, fed omnia animalia hominum gratia effe voluit, quo haberet homo, quibus fe fufientaret. Hic modus autem acquirendi cum fit naturalis, & natura hominum paucis fit contenta, finitus eft. Nemo enim plures feras capit, quam cum familia fua abfumere potefit. Cæterum cum cujulibet instrumenti duplex fit ufus, 1. proprius, feu ille, ad quem à natura productus, 2. communis. Verbi gr. Calcei ufus proprius eft tegere pedes & ambulare, alter vero feu communis eft permutare, teftè Aristotele *lib. 2. Cap. 6. Polit.* Cum enim homines multis indigeant, (eft enim Res familiaris fecundum Aristotelem *lib. 2. Cap. 5. Polit.* organorum domesticorum & civilium multitudo) & unus non omnibus acquirendis fufficiat, folent homines inter fe permutare fupflua cum fupfluis, v. gr. arator, cujus eft agrum incultum fertilè reddere, & dies noctesque fudare, pifcari, aut venari fortaffis commode non poterit; hinc frumentum cum pifcibus aut cum feris permutare gaudet. Hæc permutatio (quæ fit, quando res æftimans datur pro re æftimata) adhuc fecundum naturam eft, quia agricola id, quod fupfluum eft, cum pifcibus, quibus pifcator abundat, & frumento

E

indi-

indiget, uterque quantum ad vitam satis est, permutat, & cum preterea nihil lucri in hac permutatione quaeratur, sed tantum simpliciter ad expletionem ejus faciat, quod natura satis, maxime hic quoque naturalis acquirendi modus est; à quo recedit alter ille, qui artificialis est, & à priori illo provenit, quem recte Grotius vocat Derivativum, quod à priori illo deriveretur. Cum enim sapius dictum sit, hominem multis egere ad indigentiam suam explendam, & non omnia una tellus ferat, hinc coguntur homines curare, ut aliunde sibi necessaria apportentur; vel licet in regione sua habeant, quibus satis est ad vitam, alter autem non indigeat re, quam permutare volunt, cessat permutatio. Unde huic incommodo remedium per nummum allatum est, cuius utilitatem Aristoteles *lib. 5. Cap. 5. Eth. Nic.* elegantur describit. Atque ad permutationem futuram, ait, si maxime in praesentia tali re non egeamus, commoda est hæc ratio, ut nimirum ejus parandæ facultas & copia nobis constet. Cum re illa videlicet egebimus, ad id veluti Sponsor nummus intercedit. Oportet enim nummum afferenti unicuique eam rem, qua egeat, accipere licere, & *lib. 1. Cap. 6. Polit.* idem Philosophus ait, Nam subsidio longinquoire facto importandis quibus egerent, & exportandis, quibus abundarent, necessario nummi repertus est usus. Nam res singula ad naturam necessaria non facile huc illuc comportari possunt. Quare ad permutationes tale quid inter se pacti sunt dare & accipere, quod ipsum ex rerum vitæ utilium numero usum ad vitam habeat facilem & commodum. Libro 5. cap. 5. Eth. Aristoteles quoque discit præter allata in hunc modum, Quapropter quarum rerum fit permutatio, eas res oportet esse ejusmodi, ut inter se quodammodo comparari possint. Atque ad hanc rem nummus questitus & comparatus est, qui omnium rerum quodammodo sit medius seu mensura; vide plura c. 1. Ex his dictis

dictis Philosophi nostri, cum nummus debeat esse fidejussor, debeat quoque inservire rebus à remotioribus locis importandis, & mensura esse rerum, evidentissime apparet, nummum debere constare ex materia rara. Si enim esset materia passim obvia (ut lapides in tecto & plateis) minime accipientem securum redderet, adeoque haud fungeretur idoneo fidejussore. Præterea si non esset materia rara sed vilis, multitudo nummorum in permutationibus requireretur, & sic non occurreret difficultati transportationis rerum ex peregrinis oris. Et cum nummus porro debeat metiri res omnes, (v. gr. quotnam calcei domui vel alimento sint æquales,) facile apparet, nummum debere esse ex materia sine interitu substantiæ divisioni in partes obnoxia. Sic, verbi gr. si quis velit nunc emere duo vel tria poma, prout in foro nostro venalia exponuntur, & dare gemmam, nã ille in hac paucitate gemmarum, & abundantia pomorum multum decipietur; tantum vero æris, quod æquet poma illa, facilius permutationem admittit. Hinc ait Aristoteles *lib. 1. cap. 6. Polit.* ferrum & argentum, & si quod aliud ejus generis materiam nummi esse, primo quidem simpliciter magnitudine & pondere definitum, tandem vero & nota impressa à permutantibus, ut eos liberaret à dependendo. Nota enim imposta fuit ponderis index. Hic acquirendi modus, quo res cum nummo permutatur, quatenus est ad expletionem ejus, quod natura fatis, nec lucrum spectat, à naturæ simplicitate non multum recedit, nec est vituperabilis. Verum postquam.

----- -- -- -- *divitis auri*

Imperiosa fames, & habendi sive libido
oculos & animos hominum invasit, in infinitum nummos acquirendi modos homines invenere, ut etiam nul-

lum terminum divitiarum, (si divitiæ sunt vocandæ, quæ nec famen nec sitim sedare valent) ponant, adeo ut vere diei possit.

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

His ita consideratis facile civitatem intuenti pronunciare erit: quinam modi instrumenta vitæ acquirendi in civitate aliqua sint frequentiores, & unde potissimum cives vivant.

XLIII.

Porro qui civitatem cognoscere vult, situm loci bene contemplari debet. Diximus enim supra; remp. salvam esse non posse, nisi habeatur ratio sanitatis & armorum. Hinc situs loci spectare debet Valetudinem, quam maxime necessariam esse civitati supra jam diximus, & quod fieri putat Aristoteles *lib. 7. Cap. 11. Polit.* si urbes & januæ privatarum ædium Orientem vel Aquilonem spectent, & in eminentioribus locis ædificentur, quo ventis ab oriente, vel septentrione flantibus tanquam cæteris salubrioribus sint expositæ. Valetudini etiam haud parum prodest salubrium aquarum copia & usus: quia his vita carere nequit, unde Aristoteles *c. 1.* aquas divisas esse vult, ut quæ potui sunt aptæ separatæ sint ab his, quæ alijs usibus accomodantur. Inquirendum ergo in aquarum ductus, fontes, & puteos civitatis, & considerandum, quomodo valetudini inserviant, & an præterea civitati ab hostibus obsessæ sufficiant. Situs porro loci valet quoque multum ad id ut quis vel securior sit vel minus securus. Interest enim civitatis, reipubl. hac quoque parte bene esse. Inprimis videndum itaque, an situs urbis sit ad bellicas actiones accommodatus, ut oppidanis sit exitus facilis, hostibus impeditus, & formidulosus. Quod fiet, si in
plani-

planitie urbs exstruatur, & in finibus seu locis paululum remotioribus ab urbe paludes & montes inveniantur, quæ si sunt castellis & arcibus munita, hostis ipso aspectu terretur, cum non tantum homines, sed & paludes, montes, castella, & arces sibi obstare animadvertet.

XLIV.

Situm præterea loci ad civiles quoque actiones aptum debere esse Aristoteles *c. l.* monet. Quod cum Piccartus ad *cap. 12. lib. 7. Polit.* de situ ædificiorum interpretetur, necessario inspicienda se offerunt templa, scholæ, horologia, forum cum rerum venalium, tum justitiæ, ubi Curia & Tribunal sita, armamentarium, ædes basilicæ, in quibus nuptiæ celebrantur, vel legati seu hospitea excipiuntur, diversoria, nosocomia, xenodochia, granaria, theatra, balnea, imo pro cujuslibet civitatis usu varia. Præter publica autem hæc minime negligenda sunt privata edificia, quæ singulorum patrumfam. usibus inserviunt.

XLV.

Iam porro considerata veniunt civium tam quantitas quam qualitas. Quot enim cives numero in beatissima quadam republ. esse debeant Aristot. *lib. 7. Cap. 4. Pol.* docet, nempe ut eis sufficiant necessaria ad vitam, & ipsi omnibus muneribus vitæ beatæ impetrandæ sufficiant. Si sane plures sunt homines, quam ea quæ requiruntur ad vitam, inops civitas redditur, & diu felix esse nequit. Præterea cum resp. sit ordo, tanta multitudo requiritur, ut ordinis particeps esse possit, si enim multitudo est nimia, ordo ille servari nequit, vel ad minimum imperium difficilius reddunt, & parentes remissiores. Vnde laudabilis est illa moderatio animi, quæ in Scipione Africano

conspicua fuit, de quo refert Valer. Max. *lib. 4. cap. 7.* cum
lustrum conderet, inque solito fieri sacrificio scriba ex pu-
blicis tabulis solenne ei preceationis carmen præiret, quo
Dij immortales, ut populi Romani res meliores amplio-
resque facerent, rogabantur, *fatis*, inquit Scipio, *bonæ ac
magnæ sunt, itaque præcor, ut eas perpetuo incolumes servent;*
ac protinus in publicis tabulis ad hunc modum carmen
emendari iussit. Qualitatem civium quod attinet, bene
cognoscenda sunt ingenia civium. Sic Aristoteles *lib. 7.
cap. 7. Polit.* Europæos vocat fortes & animosos, Asiati-
cos timodos sed prudentiores; Græcos vero suos vel amo-
repatriæ vel veritate ductus, medios. Requirit enim A-
ristoteles *d. l.* maxime in civibus ut sint natura animosi, &
dociles ad virtutem, cum ejusmodi civibus optima ali-
qua resp. accommodari possit. Sane prout sunt ingenia
civium, ita se quoque habere remp. inter omnes conve-
nit; adeo ut postquam multum disputasset de præstantia
rerump. tandem *lib. 3. cap. 12. Polit.* concludat, eam reip-
formam esse justam, & optimam, quæ ingenijs populi est
apta & conveniens. Sic v. gr. multitudo quæ ferre po-
test natura familiam virtute præstantem, ad principatum
civilem Regio Imperio teste Aristotele *d. l.* apta est. De re-
liquis idem judicium esto.

XLVI.

Hæc hætenus dicta, qui consideraverit, & accura-
te in remp. inquisiverit, facile ei erit judicare; Quid in ea
obtineat: Qualis sit reip. forma; num sit ingenijs populi
accommodata, adeoque vel bono vel malo civitatis in-
troducenda: Quomodo in statum præsentem devenerit,
an scilicet clandestinis dolis, an vero aperte. Bene enim
Aristo:

Aristoteles *lib. 4. cap. 5. Polit.* Neque enim statim, ait momenta mutantur, sed primo contenti sunt, paucis in rebus alios superantes; Quo fit, ut leges quidem priores maneant, vincant tamen, qui temp. mutant. Sic idem Philosophus *lib. 6. cap. 13.* Strategemata nonnulla recenset, quibus divites adversus pauperes, pauperes adversus divites urantur. Aperte autem resp. mutatur vi externa vel interna, id est bello, vel seditionibus. De quibus th. seq. nobis adhuc dicenda nonnulla restant, ut tamen simul brevitatis habeamus rationem, ne vel nobis ipsis vel alijs prolixitate sumus molesti: porro manifestum erit: quomodo societates simplices se habeant: an liberi presentis statui convenienter educentur, quo cives facti parendo & imperando ad finem civitatis obtinendum collimare sciant: Quomodo denique modi acquirendi sese habeant, ac unde potissimum cives vivant & sustentur: clara ex hactenus dictis futura, si non omnimode, tamen maximam partem, opinamur.

XLVII.

DE Seditionibus reip. imminentibus judicatu cum Aristotele *lib. 5. Polit.* considerandæ veniunt causæ, quæ homines ad seditiones movendas incitare solent. Prima est, QVÆSTVS seu lucrum. Cum enim pecunia sit vita hominis, & privatio omnium bonorum morte gravior, adeoque recte Cato dixisse feratur, majorem homines habere curam marsupii quam vitæ; Magistratum autem quorundam tanta sit avaritia, ut nullum terminum faciant privatorum opibus inhiandi, & suas augendi, (quam varios enim ad se rapiendi subditorum pecuniam modos avaritia imperantium excogitet, videre ex parte est libro illo qui secundus hodie censetur *Oeconomicorum Aristotelis,*

stotelis, perperam tamen.) aliter fieri non potest, quam ut seditiones adversus Imperantes moveantur, vel eorum præfectos, qui aliquando ipso Imperante acrius mordent, cum sub prætextu fisci suas in infinitum augere divitias al- laborant. Hinc Catilina in Orat. sua apud Salust. ait, *E- tenim, quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest, illis divitias superare, quas profundant in exstruendo mari, & montibus coaquandis, nobis rem familiarem etiam ad necessaria deesse*; Item: *Postremo omnibus modis pecuniam trahunt, ve- xant; tamen summa libidine divitias suas vincere nequeunt. at nobis est domi inopia, foris es alienum, mala res, spes multo aspe- rior, denique quid reliqui habemus, præter miseram animam?*

II. **Causa est HONOR.** Hic excitat seditiones, si non tan- tum dignis non confertur, sed etiam indignis denegatur. Hinc elegantur ait idem Sallust. de bel. Catil. *primo magis ambitio, quam avaritia animos hominum exercebat; quod tamen vitium propius virtutem erat; nam gloriam, honorem, imperium bonus, ignavus æque sibi exoptant. Sed ille vera via nititur, huic quia bonæ artes desunt, dolus atque fallacius contendit*; Idem Sallust. de bello Jugurth. *etiam hominis novi, inquit, qui an- tea per virtutem soliti erant nobilitatem ante venire, furtum, & per latrocinia potius, quam bonis artibus ad imperia & honores ni- zuntur.*

III. **Causa est CONTUMELIA**; quando non so- lum Imperantes subditorum bona rapiunt, sed præterea etiam contumeliji eos petunt. Quod varijs modis fieri po- rest, & quidem quando vel ipsi cives vel eorum uxores & liberi contumeliji afficiuntur. Nam & propter uxorum contumelias ait Aristoteles, *lib. 5. cap. 11. Polit.* multæ ty- rannides interjerunt. IV. **Causa est METVS**, quando subitū inevitabile sibi malum imminere vident, ut fatius sit prævenire quam præveniri. Vnde Cicero *lib. 1. Off. sa- pe in-*

pe injuria à metu proficiuntur, cum is, qui alteri nocere cogitat, timet, ne nisi id fecerit, ipse aliquo incommodo afficiatur. V. causa est, NIMIA alicujus EXCELLENTIA. De hac vero ait Aristoteles lib. 5. cap. 8. Polit. Est in Democratia, Monarchia & omni rep. commune, neminem augere præter modum, sed dare operam potius, ut parvi & diuturni honores mandentur, quam statim magni; nam corrumpuntur, neque cujusvis est hominis secundam ferre fortunam. His gemina tradit idem Phil. lib. 5. cap. 11. Politic. ubi de conservatione monarchiarum agit, In omni, inquit, unius imperio communis est hac cautio, ne quisquam unus magnus reddatur, sed si, plures: sic enim se mutuo observabunt; quod si magnus aliquis faciendus fuerit, ne tamen is, qui audaci sit ingenio; Nam tale ingenium omnibus in rebus turbulentissimum est. VI. Causa est CONTEMPTUS, vel enim Imperantes contemnunt subditos, vel ab his contemnuntur; utrumque autem reip. pernitiosum est. Sic Salustius in bel. Jugurth. de Metello refert, cui quanquam virtus, gloria, atque alia optanda bonis superabant, tamen inerat contemptor animus & superbia, commune nobilitatis malum. Hinc Martij adversus Metellum, totamque nobilitatem indignatio. Imperantes vero contemnuntur, si minus debito modo officijs suis præfuerint. Requirit autem Aristoteles lib. 5. cap. 9. Politic. tria potissimum in Imperante; 1. amorem reip. ut intimo amore rep. prosequatur, & dies noctesque pro ejus salute laboret. 2. Facultatem munus suum obeundi, ut non tantum velit reip. salutem promovere, sed etiam sciat. 3. Virtutem præsentis reip. formæ convenientem; in quibusdam enim rerump. formis parentes pa-

F

rendo

rendo imperare discunt ut ait Aristoteles *lib. 3. cap. 3.*
Polit. Horum requisitorum absentia parit plerumque
Imperantium contemptum VII. Causa est augmen-
tum ultra proportionem rerump. quando una reip.
pars suam *αναλογίαν* excedit. Quæ differt à quinta cau-
sa, cum illa sit excellentia singulorum hominum;
hæc unius partis civitatis. Partes autem sunt duæ,
quantum & quale, de quibus supra. Sic metus sedi-
tionis in Oligarchia est, ne quantum i. est, multitu-
do superet quale, i. e. divites &c. Has septem sediti-
onum causas cum tumultu fieri Aristoteles *c. 1.* docet,
quibus addit quatuor alias, quæ sine tumultu sediti-
ones movent, & Primam quidem, quam vocat *ἐπιθυσίαν*,
quod vocabulum varij variè interpretantur; Alij e-
nim putant intelligi hic conditiones partium civita-
tis inter se; Piccartus vero *ἐπιθυσίαν* accipit, quando
magistratus sortito delectus in homines viles & ab-
jectos incidit, quod honestiores ægre ferentes sediti-
onem movent. Multum sane id etiam nocere Eccle-
siæ idem Piccartus rectè ostendit: si nempe a sinu præ-
ficiantur populo, qui nihil intelligunt. Tum enim
indignatur populus, incipitque paulatim odisse ma-
gistratum, quod meliorem curam sui non habeat, imò
aversari incipit ipsam religionem. Secundam dicit ef-
se Oligoriam seu incuriam, quando Imperantes nul-
lam curam habent reip. sed alijs ejus administratio-
nem committunt, qui non tam reip. quam suam sa-
lutem quærunt. III. *τὸ μικρόν*, quando exigua in rep.
non curamus, minime cogitantes ex exigua scintilla
maximum sapius oriri incendium. IV. dissimili-
tudinem hominum in rep. viventium. Hæc dissimi-
litu-

litudo autem conspicua est in moribus, in genere, in
opinionibus, (quot enim sunt capita, tot opiniones
dejusto,) in virtutibus & vitijs, in divitijs & paupertate,
& omnium maxime in religione; de his Aristoteles
multa *lib. 2. Rhetoric.* tradidit. Hinc Princeps
Arausionensium Mauritius felicem prædicasse Suediam
fertur, quod unum DEUM, unum REGEM, &
unam LEGEM haberet; ut testatur Clariss. Dn. Loccenius
lib. 2. cap. 5. Antiquit. Sueo-Gorb. Sed de
his pro instituti ratione nunc
SATIS.

F I N I S.

Helmsstedt, Diss., 1653/54

ULB Halle

3

004 988 256

TA-OL

W 17

Inches
Centimetres

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

IO POLITICA
E
LICA IN
MVNI
A M
TRI IVLIA
OSANCTO NVMINE

Pub. 2. num. 8.

1653, 12°

3

ESIDE
& Clarissimo
Tiro

CONRINGIO

ore, Professore celeberrimo,
e, Illustrissimique Ostfrisiae
lico & Archiatro &c. Doctore suo summe
endo.

landam exhibet
on Osten genand Sacken/
Succ.

Septembris.

ESTADI,
MULLERI Acad. Typ.
15 CLIII.